

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

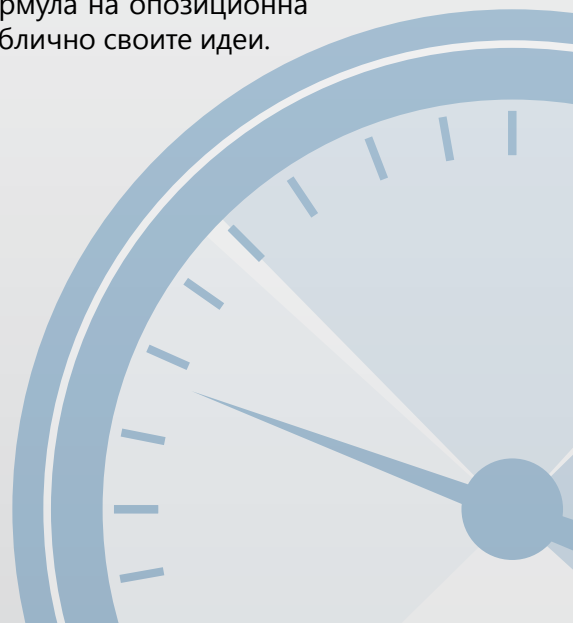
Политическите партии в България

Година 15, брой 1, Януари-март 2015

- Правителството премина успешно през първата кризисна ситуация, свързана с оставката на министъра на вътрешните работи Веселин Вучков. С бързата номинация на Румяна Бъчварова и смяната на Лазаров и Писанчев премиерът Борисов успя временно да предотврати по-сериозни негативни последици за управлението. Със смените в сектор „Сигурност“ са удовлетворени исканията на реформаторите от една страна, а от друга Борисов наложи близки до него фигури, като по този начин ще контролира от близо тази важна сфера на управлението.
- Въпреки че Реформаторският блок дава на този етап категорична подкрепа на кабинета, отношенията между партиите в блока продължават да бъдат обтегнати и да личи конкуренцията между отделните съставлящи го партии. На този етап напрежението идва от политическите назначения. РБ оставя впечатление, че партиите се надпреварят коя от тях ще се сдобие в повече управленски позиции, което вреди на имиджа му като формация бореща се за нов морал и прозрачност в политиката.
- Патриотичният фронт се очертава все повече като формация с крайно говорене, което бе типично за Атака в миналото. Ксенофобските изказвания от трибуната на парламента на нейните лидери изострят политическия дискурс в страната, което може да доведе до радикализиране на кампанията на местните избори, особено в смесените райони.
- БСП продължава да губи електорални позиции. Това показаха няколко социологически проучвания. Партията все още търси успешната формула на опозиционна формация, но на този етап трудно успява да артикулира публично своите идеи.

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Анализи

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация.....	2
2. Състояние и развитие на основните политически партии.....	4
2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството.....	4
2.1.1. ГЕРБ.....	4
2.1.2. Реформаторски блок.....	5
2.1.3. Патриотичен фронт.....	6
2.1.4. АБВ.....	6
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция	8
2.2.1. БСП-лява България	8
2.2.2. ДПС	9
2.2.3. БДЦ.....	10
2.2.4. Атака	11
3. Обществено мнение.....	11
4. Основни изводи и прогнози.....	12

1. Политическата ситуация

Политическата ситуация през първото тримесечие на 2015 се определяше главно от първите стъпки на новото правителство. Въпреки че отношенията между партиите, подкрепящи правителството остават сложни, правителството като цяло съумява да излъчва стабилност и да се радва на по-широка парламентарна подкрепа по определени въпроси. На няколко пъти при ключови решения в Народното събрание ДПС и парламентарната група на Български демократичен център (БДЦ) подкрепяха мнозинството.

В началото на март се стигна и до първата по-сериозна правителствена криза. Неочаквано министърът на вътрешните работи Веселин Вучков подаде оставка, която бе приета от премиера Борисов. Повод за оставката бе разминаване във вижданията на министъра и на премиера по отношение на председателя на ДАНС Владимир Писанчев и на главния секретар на МВР Светлозар Лазаров. Според Вучков промените в Закона за ДАНС и Закона за МВР, които мнозинството извърши налагат смяна на тези две фигури. Борисов на няколко пъти заявяваше, че не бърза със смените, че двамата се стараят и добре си вършат работата. Вучков заяви, че промените се задължителни, тъй като Лазаров и Писанчев олицетворяват модела, срещу който ГЕРБ са се борили по време на управлението на Орешарски.

За смените също така настояваха от Реформаторския блок. Председателят на парламентарната група на ГЕРБ и бивш вътрешен министър Цветан Цветанов също се изказваше критично към двамата и настояваше за смяна.

Последното даде основания на мнозина да виждат разнობой между Борисов и Цветанов във връзка с кадровите решения в сектор „Сигурност“.

Борисов предложи за нов вътрешен министър вицепремиера Румяна Бъчварова. Въпреки че Бъчварова е социолог и няма опит в системата на МВР, нейната кандидатура бе добре приета, дори от опозицията. Борисов заяви, че залага на гражданска кандидатура, която не е от системата на МВР и се надява да отпаднат спекулациите и опасенията от задкулисни действия и неправомерни действия.

След като кандидатурата на Румяна Бъчварова бе гласувана в Народното събрание, премиерът заяви, че председателят на ДАНС и главния секретар на МВР ще бъдат сменени. За нов главен секретар по предложение на Румяна Бъчварова бе назначен Георги Костов, досегашен зам.-главен секретар. Той има дългогодишен опит в системата на МВР, като е преминал последователно през всички нива на йерархията. За шеф на ДАНС бе назначен Димитър Георгиев, бивш зам.-министър на МВР при предишното управление на ГЕРБ. До момента той бе съветник по национална сигурност на вицепремиера Меглена Кунева. Премиерът Борисов заяви, че Георгиев е професионалист с опит и добре приет от партньорските служби.

Друга основна тема, която доведе до изостряне на политическото напрежение бе предложението на министъра на финансите Владислав Горанов да бъде гласуван нов външен дълг в размер на 16 млрд. лв. Това решение дойде изненадващо дори и за партиите, подкрепящи правителството. Реформаторският блок подкрепи предложението на министъра от са-

мото начало. За разлика от тях Патриотичният фронт и АБВ бяха крайно изненадани и заявиха, че това нито е залегнало в програмната декларация на правителството, нито че са били предварително информирани за подобно решение. БСП и ДПС се обявиха категорично срещу дълга и обявиха, че ще сезират Конституционния съд, ако президента не наложи вето. По този начин се стигна до поредица от консултации между министъра на финансите и партиите, подкрепящи правителството. Министър Горанов твърдеше, че тези пари са за покриване на дефицита в следващите три години и погасяване на стари дългове.

Премиерът Борисов дори заплаши, че ако гласуването на дълга не мине, това ще означава оставка на правителството. В началото на дебата преди гласуването на решението за дълга освен БСП, ДПС, АБВ и БДЦ заявиха, че няма да го подкрепят. Стигна се до нова поредица от разговори. Накрая изненадващо дългът бе гласуван с мнозинство от 161 гласа, като зад него застанаха освен ГЕРБ и РБ, така също и ДПС, БДЦ и АБВ. Тази промяна те оправдаха с даденото обещание на Горанов от общата сума да не бъдат харчени 2 млрд. лв. освен при крайна нужда. Въпреки това останаха съмнения за задкулисни договорки, като отново се заговори за скрита коалиция между ГЕРБ и ДПС, нещо което и двете формации категорично отричат.

Темата КТБ продължи да бъде в полезрението на общественото внимание. През изминалите месеци се появиха съмнения за източване на активите на банката чрез промяна на тяхната собственост. Така се стигна до законодателни изменения в края на март, които по-

зволяват в банката да влязат временни синдици без съда официално да е обявил фалита ѝ. Делото по този въпрос е все още във Върховния административен съд. Апелативният съд в Белград отказа да екстрадира мажоритарния собственик на КТБ Цветан Василев, като делото се връща на първа инстанция.

През януари Европейската комисия публикува поредния доклад за България по Механизма за сътрудничество и проверка за напредъка в областта на правосъдието и вътрешните работи. Докладът констатира стари слабости и проблеми като липсата на напредък в борбата с корупцията и организираната престъпност и липсата на осъдителни присъди по високите етажи на властта. В доклада добра оценка получава гласуваната от Народното събрание стратегия за съдебна реформа в края на миналата година. Отбелязано е и наличието на политическа воля за реформи, което управляващите разчетоха като оказано доверие към кабинета.

В края на януари Висшият съдебен съвет (ВСС) избра Лозан Панов за нов председател на Върховния касационен съд (ВКС). Конкурент на Панов за поста бе съдията от ВКС Павлина Панова, която участва и на предишния конкурс в края на миналата година, когато нито един от кандидатите не успя да събере необходимите 17 гласа. Така се стигна до нова процедура за избор. Новоизбраният председател Лозан Панов до момента бе съдия във Върховния административен съд. Процедурата по избор отново срещна критики. Въпреки призивите на министъра на правосъдието Христо Иванов и на част от членовете на Съвета да се гласува с бюлетини, а не чрез електронната система, мнозинството във ВСС отказа да допусне подоб-

но гласуване. В публичното пространство отново се заговори за наличието на лобита във ВСС, които възпрепятстват съдебната реформа въпреки заявленията на членовете му, че желаят реална реформа с оглед препоръките в доклада на Европейската комисия.

Конфликтът в Украйна и през това тримесечие бе една от темите, която влияеше на политическата ситуация в страната. БСП, Атака и АБВ са за отпадане на санкциите срещу Русия. Правителството и президентът се придържат плътно към общата политическа позиция на съюзниците в НАТО и на държавите членки на ЕС за продължаване на санкциите.

В края на март министерството на обраната публикува доклад за състоянието на въоръжените сили в България, в което се констатира, че в страната се води хибридна война от Русия. Според доклада тя включва пропагандна кампания по българските медии, разпространяваща дезинформация за конфликта в Украйна, както и опити на популистки партийни лидери да манипулират избирателите.

2. Състояние и развитие на основните политически партии

2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството

2.1.1. ГЕРБ

През изминалото тримесечие ГЕРБ насочи своите усилия за осигуряване на парламентарна подкрепа за правителството. Социологическите проучвания показват, че партията продължава да бъде първа политическа сила като разликата с БСП от изборите миналата го-

дина се запазва. Парламентарната група на ГЕРБ продължава да бъде единна и добре сплотена, което е добра основа при подготовката на партията за местните избори наесен.

Председателят на парламентарната група и зам.-председател на ГЕРБ Цветан Цветанов обяви, че партията ще се яви самостоятелно на изборите. Той заяви, че се надява на подкрепа от страна на Реформаторския блок на балотажите на кметските избори, в които участват кандидати на партията. От своя страна ГЕРБ ще подкрепят на балотажите кандидатите на реформаторите, когато това е в общ интерес. Целта на ГЕРБ, според Цветанов, е да спечели убедително местните избори и да увеличи своето присъствие в общините в страната.

В средата на март кметове, народни представители, министри и членове от ръководството на ГЕРБ се събраха на конференция в Пловдив, на която бе обсъдена подготовката за местните избори. Цветанов заяви, че към настоящия момент ГЕРБ имат 94 кмета и 1601 общински съветници. Той изрази увереност, че след изборите тази есен този брой ще бъде увеличен. Цветанов заяви още, че вече са изпратени указания към всички структури на партията, за да започне обсъждането на номинациите.

На форума в Пловдив участие взе и премиерът Бойко Борисов. На него той заяви, че ще предложи на министрите да не участват в предизборната кампания, за да могат да съсредоточат своите усилия в изпълнителната власт и за да не се стига до конфликти между партньорите в управлението. Според него изборите ще бъдат голямо изпитание за коалицията, но всички трябва да проявят коалиционна култура.

Въпреки че Цветанов продължава да бъде втората водеща фигура след Борисов в ГЕРБ, Румяна Бъчварова, която оглави вътрешното министерство, постепенно се налага като най-близкия човек до Борисов.

Същевременно Цветанов очаква решение на Върховния съд след като Апелативния съд потвърди присъдата от 4 години затвор ефективно, произнесена на първа инстанция. Присъдата е за това, че той е отказал да подпише шест пъти искане на разрешение за използване на специални разузнавателни средства по дело при разследване на шефа на антимафиотите във Велико Търново Орлин Тодоров. Според съда и на двете инстанции с това свое действие Цветанов е възпрепятствал умишлено правосъдието.

2.1.2. Реформаторски блок

През изминалото тримесечие Реформаторският блок даде повод за критики заради редица назначения. Опозицията обвини реформаторите, че са получили много постове в държавните ведомства, което не отговаря на електоралния им резултат от изборите миналата година. ДПС разкритикува Реформаторския блок, че се извършва политическа чистка на професионалисти в държавната администрация за сметка на партийни кадри на РБ. Партньорите в управляващото мнозинство от АБВ също отправиха нападки по повод някои назначения. Лидерът на АБВ Георги Първанов дори определи Реформаторския блок като новото ДПС, което „преяжда с власт“.

Повод за тези реакции стана решението на министъра на икономиката Божидар Лукарски, лидер на СДС, да назначи нов състав на Комисията за защита на потребителите. За председател

на комисията бе назначен Димитър Йотов, който е съпруг на началника на политическия кабинет на вицепремиера Меглена Кунева. За членове на комисията бяха назначени партийни фигури от СДС. Мартин Димитров от Реформаторския блок разкритикува назначенията като заяви, че това са хора, които нямат никакъв опит в тази област. Стигна се до словесни престрелки в публичното пространство между министъра на икономиката Лукарски и народни представители от РБ.

Целият този вътрешен скандал се отрази негативно на Реформаторския блок в публичното пространство. За да тушират напрежението партиите от блока решиха да започнат работа по изработване на правила при назначенията на публични позиции.

Въпреки претенциите за бързи реформи, за които реформаторите настояваха в хода на предизборната кампания, засега тези намерения остават по-скоро декларативни. Съдебната реформа, на която от блока много държат на този етап се изразява само в приетата от Народното събрание стратегия. Въпреки че министъра на здравеопазването Петър Москов е с най-висок рейтинг сред министрите, при здравната реформа все още не се забелязва съществен напредък.

Лидерът на ДСБ Радан Кънев разкритикува начинът, по който кметът на столицата Йорданка Фандъкова осъществява контрол върху общинския бюджет. Според него общинският бюджет на София е 1 млрд. лв. годишно и е необходимо да се изразходва по-добре. Кънев посочи, че реформаторите ще имат свои кандидатури за общински съветници и кметове в големите градове на страната, като не изключи възник-

ването на напрежение между партиите в Реформаторския блок. Затова според него е важно да се подходи прагматично и да не надделяват партийните амбиции. В противен случай той счита, че местните избори могат да доведат до непреодолимо напрежение и до разрыв в коалицията.

Въпросът за свикване на конгрес и избор на председател на Реформаторския блок, за което най-много настояваха от ДСБ, не се дискутираше през изминалото тримесечие. Това продължава да бъде конфликтна тема - главно между ДСБ, които настояват за избор на председател и СДС и Движение „България на гражданите“, които считат, че този въпрос трябва да се отложи във времето. Наближаването на местните избори вероятно ще отложи отново този въпрос, тъй като би могло да доведе до напрежение и разногласия в Реформаторски блок.

2.1.3. Патриотичен фронт

Това тримесечие показва, че подкрепата за правителството от страна на Патриотичния фронт е несигурна. Стратегията, която са избрали от Фронта е да не бъдат безкритични към управлението. Нещо повече при определени решения предложени от Министерски съвет се стигна до конфликтни ситуации. Така например решението за дълга бе остро критикувано от съпредседателя на ПФ Валери Симеонов. Той заяви, че то е взето непрозрачно и без да бъдат информирани предварително, подкрепящите правителството партии. Симеонов обяви, че ПФ не може да гласува за дълг, след като не става ясно за какво ще се използва. Обясненията на министъра на финансите Горанов, че той е за погасяване на стари задължения, по думите на

Симеонов, не звучат убедително. И на срещата на министъра с представител на парламентарната група на ПФ, нейните депутати не бяха убедени в аргументите на министъра. В крайна сметка парламентарната група на ПФ гласува с „въздържал се“ при решението за дълга.

От друга страна ПФ се запомни с остри и крайни изказвания на нейни представители от парламентарната трибуна. Валери Симеонов на няколко пъти направи изявления, свързани с ромския етнос, които бяха окачествени като ксенофобски. Като цяло ПФ залага на популистка, националистическа реторика, наподобяваща тази на Атака. За разлика от Атака, която показва проруска ориентация, от ПФ са по-скоро критични към поведението на Русия в конфликта в Украйна. Нещо повече от ПФ настояват за специална политика към българската общност в Украйна и облекчено издаване на визи и на даване на гражданство на граждани на Украйна с български произход. ПФ дори призовава президентът да свика Консултативния съвет за национална сигурност, на който да бъде разгледана ситуацията в Украйна и по-специално положението на българите там.

Изминалото тримесечие бе наситено със скандали в Народното събрание между депутати на ПФ и Атака. За малко дори не се стигна до физически сблъсъци между депутати от двете партии, които бяха предотвратени с прекъсване на заседанието на парламента и намеса на квесторите.

2.1.4. АБВ

През изминалото тримесечие АБВ се опита да балансира между подкрепата си за правителството и запазването на облика си на лява формация. От пар-

тията съсредоточи своята усилия в подкрепа на вицепремиера и социален министър Ивайло Калфин, но останаха критични към работата на кабинета в редица други сектори. Така например сериозен дебат предизвика предложението за гласуване на нов дълг от 16 млрд. лв.

По време на дискусиата в Народното събрание Калфин заяви, че при очертаващия се дефицит, ако не бъде изтеглен заем, не вижда как би могъл да бъде ефективен в работата си в правителството и намекна за оставка. Това доведе до промяна в първоначалната позиция на АБВ, като парламентарната група подкрепи гласуването на дълга, което предизвика напрежение в партията. След гласуването стана ясно, че лидерът на АБВ Георги Първанов не е бил уведомен за промяната в позицията на парламентарната група. Веднага след гласуването Първанов заяви, че подкрепата на АБВ за ратификацията на договора за поемане на нов дълг е сериозна грешка. Той се извини на избирателите за промяната в позицията на парламентарната група и заяви, че подава оставка като лидер на партията. Бившият президент заяви, че не може да се взимат толкова важни решения в последния момент, без те да бъдат обсъдени между партньорите в управлението.

На свое заседание Националният съвет на АБВ прие оставката на Първанов. Новият председател на формацията ще бъде избран чрез преки избори сред членовете и симпатизантите на партията на 25 април, а дотогава бившият президент ще продължи да я ръководи в оставка. Очакванията обаче са Първанов да бъде преизбран за председател на партията. Самият той заяви, че ако бъде номиниран за лидер

ще приеме номинацията. В края на март стана ясно, че членовете на АБВ са направили 35 номинации за Георги Първанов и нито една за друг неин представител.

През изминалото тримесечие противоречията между АБВ и ГЕРБ се задълбочиха. От АБВ не скриват своето недоволство от начина на вземане на решения от управляващите. Първанов обяви, че счита за замразена подкрепата на АБВ за правителството и че АБВ много скоро може да преосмисли своето отношение към управлението и да напусне правителството. Причините за това според лидерът на АБВ се дължат на некоректното поведение на ГЕРБ, който не комуникира важни въпроси и решения със своите партньори. Първанов заяви, че премиерът Борисов се „държи авторитарно, решава проблемите еднолично и хаотично“.

АБВ се обяви за отпадане на санкциите срещу Русия, тъй като според партията те вече оказват сериозни щети на българската икономика и са контрапродуктивни. От АБВ считат, че тези санкции трябва да бъдат преосмислени, след като вече има постигнат напредък за прекратяване на огъня след Минските договорености.

Отношенията между АБВ и БСП остават сложни и конкурентни. Въпреки че АБВ отправи предложение към БСП за търсене на диалог и явяване с общи кандидати на изборите за кмет и общински съветници, това не срещна подкрепата на БСП. От БСП видяха в това предложение неискреност и заявиха, че не виждат как биха си сътрудничели с партия, която подкрепя дясно управление. На няколко пъти през това тримесечие се наблюдаваше размяна на словесни престрелки между

политици от двете партии.

В края на януари АБВ претърпя и една загуба – почина зам.-председателят на Народното събрание Росица Янакиева, бивш кмет на град Перник и основател на АБВ. Нейното място като зам.-председател на парламента зае депутата Кирил Цочев.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция

2.2.1. БСП-лява България

БСП започна своята подготовка за местните избори с преоценка на случилото се в партията през последните две години. Лявото крило в БСП – Обединението на левите социалисти, организира конференция под наслов „БСП – примирение или промяна“. Лидерът на лявото крило Янаки Стоилов лансира идеята, че БСП трябва да се превърне в лява партия на радикалния демократичен социализъм. Според него това е мостът за сближаване на сегашните социалистически и социалдемократически партии с новите леви партии и движения в Европа. Стоилов счита, че „радикалната, а не умерената лява политика е ефективната преграда срещу надигания се екстремизъм – религиозен, етнически, политически“.

Според Стоилов предстоящите избори ще покажат дали партията си възвръща доверието на избирателите или продължава да губим привърженици. По думите му, ако низходящата тенденция се запази, БСП задълго ще загуби перспектива да се върне на лидерски позиции, дори под въпрос ще се постави нейното съществуване като първостепенна политическа сила. Лидерът на лявото крило смята още, че БСП има нужда от авторитетно

централно ръководство и от активен диалог с местните структури. Според него членовете и местните партийните организации трябва да бъдат включени в решаване на най-важните за партията и обществото въпроси.

БСП започна подготовката си за местните избори наесен със семинар във Варна под мотото „Местните избори-важна битка за БСП“. На него участие взе и лидерът на ПЕС Сергей Станишев. Според него БСП може да се представи успешно на местните избори, като водещите критерии при издигането на левите кандидати трябва да бъдат избираемост, личен авторитет и споделяни ценности, като успешната формула е тясно съчетаване на местната кампания с тази на национално ниво. Лидерът на ПЕС е на мнение, че ако БСП подходи отговорно и иновативно на изборите, отворено към гражданското общество, залагайки на изразени леви идеи, шансовете на партията за добро представяне са големи. Станишев обеща, че във всяка община, в която БСП спечели кметски мандат ще бъдат поети 50% от таксата за детска градина; ще бъдат изградени дневни центрове за възрастни хора; ще има денонощна аптека във всеки град; интернет връзка във всяко общинско училище.

През това тримесечие БСП организира няколко митинга пред президентството, на които от партията се обявиха отритото срещу санкциите наложени на Русия. Това предизвика остри реакции в публичното пространство и стана пореден повод за медиен сблъсък между проруските и антируските настроения.

Делегация от парламентарната група на БСП, водена от лидера на партията Михаил Миков посети Москва, където се срещна с председателя на руската

Държавна дума. По време на разговорите Наришкин оцени факта, че БСП се обявява за „сътрудничество с Руската федерация и за отменяне на санкциите“.

Михаил Миков потвърди, че срещата му с Наришкин е „много добър сигнал за развитието на руско-българските отношения“. Той напомни, че БСП ясно се е обявявала за прекратяване на санкциите срещу Русия, а българските социалисти във всички европейски институции заемат твърдата позиция, че тези санкции „не спомагат за по-нататъшното развитие“.

2.2.2. ДПС

Местните изборите в Сърница, проведени в края на март, се превърнаха в най-важното вътрешнополитическо събитие за ДПС. Сърница се обособи като самостоятелна община от 1 януари 2015 г. и това наложи провеждането на избори за общински съвет и кмет, които да управляват общината до редовните избори наесен. Изборите в тази малка община имаха по-скоро символно значение, заради претенцията на ГЕРБ да направи пробив в регион, в който ДПС има традиционно силно присъствие.

Изборите протекоха при напрегната обстановка след като на балотаж стигнаха кандидатите на ДПС - Неби Бозов и този на ГЕРБ – Мустафа Аликанов. На първия тур Бозов спечели 1415 гласа срещу 944 за Аликанов. Очакванията бяха за оспорван втори тур, след като подкрепеният от Реформаторския блок кандидат спечели около 700 гласа. Между двата тура се стигна до изостряне на политическото противопоставяне. От ГЕРБ и Реформаторският блок заявиха, че ще обединят своите гласове в подкрепа на Аликанов и ще спечелят балотажа. По този начин според

лидера на ДСБ Радан Кънев десницата в България ще покаже, че ДПС вече няма монопол в смесените райони. Лидерът на ДПС Лютви Местан обвини управляващите, че са оказвали натиск над избирателите и са отправяли заплахи, че ще им бъде спряно електричеството в част от общината, ако на втория тур не бъде подкрепен кандидатът на ГЕРБ. От ГЕРБ отхвърлиха обвиненията като заявиха, че ДПС оказва натиск върху избирателите в смесените региони в продължение на години.

В крайна сметка кандидатът на ДПС Неби Бозов спечели балотажа с 60% от гласовете. По този начин ДПС показва способности за електорална мобилизация в регионите, в които живее население с мюсюлманско вероизповедание. Тази символна победа за ДПС показва, че партията ще подходи максимално мобилизирано на местните избори есента.

Лютви Местан определи победата на ДПС в Сърница като „гражданско предупреждение, че демокрацията винаги е по-силна от опитите за политическо унищожение“. Според него изборите в Сърница са потвърдили „силата и стратегическата роля на ДПС да бъде национален гарант на демокрацията, свободата и евро-атлантизма“.

През изминалото тримесечие ДПС заложи на традиционната си реторика, когато партията е в опозиция – призови за опазване на етническия мир и твърдения, че партията винаги е била негов гарант. Повод за това поведение станаха нападките от страна на Реформаторския блок и Патриотичния фронт. ДПС бе окачествено от министъра на здравеопазването Петър Москов (РБ) като „туморно образование“, а съпредседателят на парламентарната група на реформаторите – Радан Кънев заяви,

че ДПС трябва да бъде „изхвърлено от властта“. Съпредседателят на Патриотичния фронт Валери Симеонов заяви, че ДПС е партията, която застрашава етническият мир с претенцията си да има монопол върху определена част от избирателите.

Лидерът на ДПС определи подобно говорене като недопустимо за една демократична държава, член на ЕС. Според него политиките трябва да се въздържат от използване на „езика на омразата“, защото това руши устоите на всяко едно общество. Местан заяви, че управляващите са обзети от силен реваншизъм и че отстраняват специалисти и експерти от движението, които работят в редица държавни ведомства.

ДПС се противопостави и на лансираната отново идея за провеждане на референдум за задължително гласуване. Според него в основата на тази инициатива стои идеята ДПС да бъде „отстранено от политическия живот на страната“, което обаче по думите му няма да се случи, защото при по-висока избирателна активност движението винаги е получавало по-високи резултати.

Въпреки изострянето на отношенията между ДПС и част от управляващите партии се забелязва тенденция, при която ДПС подкрепи мнозинството при гласуване на важни решения в Народното събрание, като например гласуването на нов дълг от 16 млрд. лв. Това стана повод отново да се заговори, че ДПС подкрепя неформално ГЕРБ и че това е част от предварителна договорка между двете формации. От ГЕРБ определиха това като спекулация. Премиерът Борисов заяви, че неговата партия няма вина за това, че ДПС подкрепя важни и смислени инициативи на правителството.

2.2.3.БДЦ

През изминалото тримесечие парламентарната група Български демократичен център окончателно се раздели с партията на Николай Барекков – „България без цензура“. Всички депутати с изключение на Мартин Иванов напуснаха „България без цензура“. Така на практика се извърши пълна подмяна на обличката на парламентарната група.

Това стана факт след като партия ЛИДЕР проведе конгрес в края на март, на който се преименува на Български демократичен център, така както бе наименувана парламентарната група при учредяването на новия парламент. За съпредседатели на новата политическа формация бяха избрани депутатите Красимира Ковачка, роднина на бизнесмена Христо Ковачки и депутатът Стефан Кенов, който напусна „България без цензура“. Бившият председател на ЛИДЕР Кънчо Филипков беше избран за председател на „Център за анализи и стратегии“, който ще подпомага работата на новото ръководство. Заместник-председатели станаха бившият телевизионен водещ Росен Петров и Христо Тодоров, Георги Недев и Петър Петров.

Барекков окачестви случващото се с парламентарната група на БДЦ като „най-наглата кражба в българската политика“. Той обвини бизнесмена Ковачки, че е извършил „плячкосване“ на парламентарната група и заяви, че зад всичко случващо се в БДЦ стои ДПС. Той напомни дългогодишните връзки на Ковачки с движението още в периода на създаването на ЛИДЕР през 2007 г. Барекков заяви, че ще сезира лидера на АЛДЕ Ги Верхофстад за опитите на ДПС да направи БДЦ част от европейските либерали. Според Барекков това е недопустимо, защото при своето създаване

преди изборите през 2014 г. неговата партия „България без цензура“ е заявила принадлежност към семейството на европейските консерватори.

През изминалото тримесечие се наблюдава все по-голямо сближаване на БДЦ с управляващите партии. На няколко пъти при важни гласувани, като например този за новия дълг от 16 млрд. лв. депутатите от БДЦ подкрепиха управляващите. Вероятно тази тенденция ще се запази и в следващите месеци. Поведението на БДЦ обаче трудно би могло да се прогнозира поради корпоративния характер на формацията, в която окончателно се наложи нейния лидер в сянка – бизнесмена Христо Ковачки. По всичко личи, че линията, която ще следва БДЦ, ще бъде обвързана преди всичко с икономическите интереси на нейния патрон.

2.2.4. Атака

През изминалото тримесечие Атака трайно се оформи като партия с проруска ориентация. Делегация на партията, водена от нейния лидер Волен Сидеров, посети Крим в началото на февруари. По време на посещението, Сидеров е заявил, че признава Крим за част от Руската федерация. Той за пореден път е заел позиция, че референдумът в Крим е легитимен и че полуостровът исторически винаги е бил свързан с Русия.

В средата на февруари Волен Сидеров заяви, че в страната се подготвя военна мобилизация, защото в редица български градове граждани са получили повиквателни за запас. Крайно спекулативно лидерът на Атака заяви, че страната се готви за война. Министърът на отбраната обяви, че твърденията на Сидеров не отговарят на истината. Министър Ненчев сподели, че това е ру-

тинна дейност, която се извършва всяка година.

Сидеров разкритикува решението на президента да не участва на парада на 9 май в Москва. Според него Европа днес съществува в този си вид, заради Червената армия. Също така обвини европейските лидери, които отказват да присъстват на честванията в Москва, че по този начин реабилитират нацизма.

Атака се обяви за провеждане на референдум за излизане на България от НАТО. Волен Сидеров заяви, че партията му ще започне събиране на подписка сред гражданите. Опитите му да получи подкрепа за тази инициатива в Народното събрание не срещна успех.

3. Общественото мнение

Проучване на агенция Екзакта, проведено в началото на март, показва, че ГЕРБ продължава да заема водеща позиция при електоралните нагласи. За партията биха гласували 27,4% от избирателите. При БСП продължава да се наблюдава спад на електоралното влияние, като проучването показва, че социалистите получават подкрепата на 11,1% от имащите право на глас. ДПС продължава да заема трета позиция с 8,2%. Реформаторският блок са нарежда на четвърто място като за тях биха гласували 5,5% от избирателите. Проучването на Екзакта показва, че в парламента биха влезли още Патриотичен фронт – 4,5%, АБВ и Атака с по 3%. Тези данни показват, че парламентарно представените партии в действащия парламент отново биха намерили място в него при едни бъдещи избори. Изключение прави Български демократичен център, който на този етап няма шансове да преодолее 4 процентовата избирателна бариера.

Проучването на Екзакта показва, че 31% от българите одобряват работата на правителството. Недоволни от кабинета са 55%, като сред тях преобладават възрастни над 60 години, нискообразовани респонденти и българи с нисък жизнен стандарт.

По отношение работата на правителството 25% от българите твърдят, че нищо добро не е направено за страната от началото на този управленски мандат. 16% твърдят, че им е направило лошо впечатление тегленето на заем от 16 милиарда лева, защото не е станало ясно за какво ще се изразходват парите. 7% критикуват кабинета за липсата на реформи, а 6% за липсата на синхрон между партньорите в управлението.

Премиерът Бойко Борисов се одобрява от 43% от анкетиранияте, докато 45% не одобряват неговата работа. Той е увеличил доверието към себе си с 4% след парламентарните избори. С 3% намалява и неодобрението към него през последните четири месеца. Сред министрите най-харесван е министърът на здравеопазването Петър Москов – с 49% одобрение. С положителен рейтинг са още трима членове на правителството – министърът на регионалното развитие Лиляна Павлова, вицепремиерите Ивайло Калфин и Томислав Дончев.

Интерес представляват данните и от едно друго социологическо изследване. Национално представително проучване на агенция Алфа Рисърч, проведено по поръчка на Европейския съвет за външна политика, показва нагласите на българите по отношение на Русия и конфликта в Украйна. Проучването показва, че въпреки анексирането на Крим и конфликта в Украйна симпатиите на българските граждани към Русия остават високи. 54% от анкетиранияте

показват положително отношение към страната. За 40% действията на Русия в този конфликт пораждат негативно отношение.

Макар и традиционно съдържани към участието във военни съюзи, мнозинството от българите подкрепят членството на страната ни в НАТО. За 42% от хората участието ни в Алианса е важно за сигурността и отбраната на България, а 22% са на противоположното мнение. 53% от анкетиранияте са на мнение, че България трябва да изпълнява всичките си задължения като лоялен член на алианса. 32% считат, че в зависимост от ситуацията България може да не изпълнява някои от тях. Едва 14% заемат позиция, че страната трябва да напусне Алианса.

Българската външна политика по повод на конфликта в Украйна се оценява преобладаващо положително. 74% смятат, че България води умерена и балансирана политика. 12% са на мнение, че тя е прекалено агресивна, а 10% са на противоположното мнение – считат България за предана на Русия и нелоялен член на ЕС и НАТО.

4. Основни изводи и прогнози

1. Правителството премина успешно през първата кризисна ситуация, свързана с оставката на министъра на вътрешните работи Веселин Вучков. С бързата номинация на Румяна Бъчварова и смяната на Лазаров и Писанчев премиерът Борисов успя навременно да предотврати по-сериозни негативни последици за управлението. Със смените в сектор „Сигурност“ са удовлетворени исканията на реформаторите от една страна, а от друга Борисов наложи близки до него фигури, като по този начин ще контролира от близо тази важ-

на сфера на управлението.

Въпреки че отношенията между партиите, подкрепящи правителството остават сложни, на този етап едва ли ще се стигне до ситуация, при която стабилността на кабинета да бъде поставена на изпитание. Рубиконът за управлението ще бъдат местните избори, резултатите от които могат да предизвикат прегрупиране на силите. Нещо повече, на този етап при ключови гласувания кабинетът получава дори по-широка подкрепа. Това обаче носи и негативи, тъй като от ГЕРБ трябва постоянно да се оправдават, че нямат скрити договори с ДПС.

2. Въпреки че на пръв поглед се наблюдаваше разминаване между премиера Борисов и председателя на парламентарната група Цветан Цветанов по отношение на смяната на Лазаров и Писанчев, парламентарната група на ГЕРБ е единна и безусловно подкрепя правителството и своя лидер. Във вътрешнопартиен план за партията най-важни ще бъдат предстоящите местни избори, в които те ще хвърлят сериозни усилия, за да затвърдят не само водещата си роля в местната власт, но и да легитимират партията като водеща политическа сила. Предизвикателство пред ГЕРБ ще бъде как ще балансира отношенията си с Реформаторския блок, отношенията с който по време на кампанията неминуемо ще станат конкурентни.

3. Въпреки че Реформаторският блок дава на този етап категорична подкрепа на кабинета, отношенията между партиите в блока продължават да бъдат обтегнати и да личи конкуренцията между отделните съставляващи го партии. На този етап напрежението идва от политическите назначения. РБ оставя впечатление, че партиите се надпреварят коя от тях ще се сдобие в повече управленски

позиции, което вреди на имиджа му като формация бореща се за нов морал и прозрачност в политиката. Ако тези процеси не бъдат регламентирани по някакъв начин, за да не се стига до скандали на каквито обществото стана свидетел, РБ рискува да загуби симпатиите на онова ядро, което ги подкрепи по време на протестите. Следващото голямо предизвикателство за РБ ще бъдат амбициозните реформи, които обещаха на избирателите. На този етап те са по-скоро декларативни, без реални измерения.

4. Патриотичният фронт се очертава все повече като формация с крайно говорене, което бе типично за Атака в миналото. Ксенофобските изказвания от трибуната на нейните лидери изострят политическия дискурс в страната, което може да доведе до радикализиране на кампанията на местните избори, особено в смесените райони. ПФ показва противоречиво поведение към правителството. От една страна подкрепя определени аспекти от програмата на правителството, а от друга се държи по-скоро опозиционно.

5. АБВ преживя първото си по-сериозно изпитание като формация след оставката на Георги Първанов. Въпреки че този ход бе разгледан от мнозина като опит за сплотяване на партийните редици и парламентарната група, самият акт на оставката породил много въпроси за бъдещото поведение на АБВ. Заявката на Георги Първанов, че „замразява“ подкрепата си за кабинета и че тя може да бъде оттеглена, само по себе си трябва да бъде разгледано като важен индикатор за преоценка на позициите на АБВ.

6. БСП продължава да губи електорални позиции. Това показаха няколко

социологически проучвания. Партията все още търси успешната формула на опозиционна формация, но на този етап трудно успява да артикулира публично своите идеи. Залагането на „руската карта“ по подобие на „Атака“, едва ли работи за имиджа ѝ на модерна европейска формация. Търсенето на някакъв среден път по отношение на конфликта в Украйна и санкциите срещу Русия, не допринасят за повишаване на доверието в партията.

7. За разлика от БСП ДПС няма проблем със своя облик, тогава когато партията е в опозиция. Запазването на етническият мир и противопоставянето на езика на омразата са средство, до което ДПС винаги прибегва успешно, когато са извън властта. И през това тримесечие тази реторика бе ясно изразена от лидера Лютви Местан и от водещи политици на формацията. Победата на изборите в Сърница показва, че партията ще бъде максимално мобилизирана на местните избори. Същевременно се забелязва тенденция, че при гласуването на важни законопроекти и решения, особено тогава когато от ГЕРБ са

затруднени да получат гласовете на своите партньори, ДПС дава своята подкрепа. Това показва, че ДПС не цели непременно да дестабилизира кабинета. Нещо повече – помага за излизане от трудни ситуации.

8. При БДЦ настъпи тотална промяна през изминалото тримесечие. От формация, която се свързваше с Николай Бареков, днес тя се превърна във функция на интересите на бизнесмена Христо Ковачки, особено след като партия ЛИДЕР се преименува и взе името, което бе дадено на парламентарната група - Български демократичен център. С изключение на депутата Мартин Иванов депутатите на „България без цензура“ напуснаха партията. Всичко това показва, че тази формация бе конюнктурно създадена, без ясна идейна база и електорална основа.

9. Атака се превърна трайно в проруска партия. Голяма част от публичните изяви на лидера на партията Волен Сидеров са свързани с подкрепа на Русия и критика на политиката на българското правителство по отношение на конфликта в Украйна. Атака заема все повече позиция против НАТО и ЕС.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Всички текстове са достъпни онлайн

www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.